

Het mysterie van de savanne

een zendingsverhaal uit West-Afrika

door Kees Moerman

Het mysterie van de savanne

Een zendingsverhaal uit West-Afrika

Fugu! Fugu!

Met een schok wordt Nivaldo wakker. Wat was dat voor lawaai? Nee, het zijn niet de duiven die in de hoge kabacerabomen zitten, en die iedere morgen al vroeg vertellen dat het dag is. Dat is zo'n vertrouwd geluid dat hij er meestal dwars doorheen slaapt. En bovendien, het is nog aardedonker. Nee, dit was een ander geluid. Hij zit nu rechtop op zijn slaapmat. Hoor, daar is het weer. *Fugu! Fugu! - 'Brand! Brand!'* Hij vliegt overeind en loopt naar de deur van de hut. Maar zijn moeder staat direct naast hem. Ze pakt hem bij zijn arm. 'Hier blijven, je mag niet naar buiten!' Nivaldo wil zich losrukken, maar moeder houdt hem stevig vast. Hij ziet hoe de rode en gele vlammen hoog boven de daken van de hutten uitkomen. Hij gaat weer op zijn slaapmat zitten met zijn hoofd tussen zijn handen. Hij kijkt zijn moeder vragend aan: 'Welke hut nu weer, mama?' Moeder kijkt bang om zich heen. Ze legt haar vinger op haar lippen: 'Ssst!'

Nivaldo denkt na. Al weken gebeuren er geheimzinnige dingen in de *tabanke*, het dorpje op de savanne waar hij woont. Dan staat er zomaar opeens een hut in brand. Zijn oom vertelde dat het eerst gaat stinken in de hut. Daarna komt er een groene vlam uit de grond en vliegt het hele huisje in de fik. Zijn buurman was zó bang dat zijn huis ook zou verbranden. Daarom had hij het hele dak van gras eraf gehaald. Er moest toch een nieuw dak op, voordat straks de regentijd begint. Maar het heeft allemaal niet geholpen. Op een dag verbrandde alles in de hut, de slaapmatten, de zakken rijst, niets bleef er van over. Het is een raadsel. Zeven, acht huizen zijn misschien al in vlammen opgegaan. En blussen? Aan de rand van het dorp ligt een meertje, waar de koeien altijd drinken. Maar het is nu de droge tijd, en het heeft al maanden niet meer geregend. De koeien moeten nu helemaal door de modder naar het laatste plasje water lopen. Als de mannen daar met emmers het bluswater moeten halen, is het al te laat en zijn de huisjes helemaal uitgebrand.

'Wanneer zal ons huisje aan de beurt zijn?' Nivaldo durft er eigenlijk niet aan te denken en kijkt bang naar zijn moeder. 'Waarom gebeurt dit toch, mama? Kan de Jambacosse, de toverdokter, dan niet helpen?' 'Stil,' zegt moeder, 'er zijn mensen in ons dorp die slechte dingen hebben gedaan. Weet je nog dat vorige week de buitenboordmotor van de nieuwe veerboot is gestolen? Daarom zijn de geesten nu boos op ons, en worden wij gestraft. Daar kunnen we niets aan doen, ook de Jambacosse niet. We hebben het verdiend.'

Nivaldo schrikt als hij zijn moeder over de gestolen buitenboordmotor hoort praten. Hij weet maar al te goed wie de daders zijn. Vorige week was hij krabben aan het zoeken tussen de wortels van de mangrovebomen. Hij had al een halve emmer vol. Wat zou zijn moeder blij zijn met die krabben! Dan zouden ze tenminste eens wat anders te eten hebben dan alleen maar een handje rijst met cashewnoten. Terwijl Nivaldo de ene na de andere krab uit het lage water viste, zag hij hoe vlakbij Califa en Isnaba naar de grote kano zwommen, die bij het

dorp voor anker lag. Drie keer in de week vaart de kano naar de grote stad aan de overkant van de rivier. Er zitten dan vaak wel vijftig mensen in de boot, met nog een heleboel bagage, varkens, geiten en kippen. De overtocht is soms best gevaarlijk, want midden op de rivier kan de storm opsteken. De hoge golven vragen dan heel wat stuurmanskunst om te zorgen dat de boot niet omslaat. Zo'n grote kano heeft daarom ook een sterke motor nodig.

Maar nu lag de boot zachtjes te schommelen op het kalme water. Achteraan de boot hing een splinternieuwe Yamaha buitenboordmotor. Wat zal die veel geld gekost hebben! Califa en Isnaba hadden net zo lang gewacht tot alle mensen weg waren. Schuw keken ze om zich heen. Nivaldo maakte zich klein tussen de grote hangwortels van de mangrovebomen, zodat de twee jongens hem niet konden zien. Ze schroefden vlug de motor van de boot los, en droegen die samen naar het mangrovebos. Toen kon Nivaldo zich niet langer meer verstoppen. De dieven zagen hem. Ze schrokken net zo hard als hij. 'Jij hebt ons niet gezien, ventje!', zei Califa. 'Als je dit in het dorp vertelt, dan zullen we je zusje aan de krokodillen voeren!', zei Isnaba.

Nivaldo had gebeefd van angst, maar hij had er thuis niets van verteld. Stel je voor dat ze zijn zusje...

Dat was nu allemaal al weer een paar weken geleden. Maar de woorden van moeder deden hem weer denken aan dat vervelende avontuur. Zouden de geesten het dorp straffen, omdat de buitenboordmotor is gestolen? En is dat dan ook niet een beetje *zijn* schuld? Moeder weet daar allemaal niets van. Maar ze kijkt ook bang, en houdt Nivaldo's zusje stevig tegen zich aangedrukt. 'We kunnen hier niet blijven,' zegt ze. 'Vanavond gaan we naar de kerk van de witte mensen. Ik heb gehoord dat veel mensen daar gaan slapen. Daar is het tenminste veilig.'

Nivaldo is opgelucht als hij dit hoort. Dan hoeft hij in ieder geval niet bang te zijn dat hun hut afbrandt als hij erin ligt te slapen. Wie weet, misschien kunnen de witte mensen wel helpen. Hij kent hen heel goed, want elke week gaat hij bij hen naar de bijbelclub.

Die avond gaan Nivaldo en zijn moeder naar het kerkje. Moeder draagt z'n zusje op haar rug, en Nivaldo houdt met één hand de opgerolde slaapmatten op zijn hoofd vast. Zij zijn niet de enigen die vanavond naar de kerk lopen. Iedereen in het dorp heeft de trommel gehoord. Midden in het dorp staat een *bumbulun*, een holle boomstam waarop een man met een mutsje staat te trommelen. Eentonig en dreigend klinkt het geroffel van de bumbulun. Alleen de oudere mannen uit het dorp, de *omis garandi*, begrijpen de boodschap van de trommelaar. Ze vertellen de boodschap verder: 'Kom naar het kerkje van de witte mensen. Er is een belangrijke vergadering.'

Tsjonge, wat is het druk bij het kleine kerkje. De mensen lopen heen en weer en praten opgewonden met elkaar. Het gaat natuurlijk over de brand van de afgelopen nacht. Een van de mannen loopt steeds te roepen: 'Heel het dorp zal afbranden, er zal niks meer overblijven, dit is de straf van de boze geesten.' Nivaldo ziet dat het de Jambacosse is, de toverdokter. Hij moet er van rillen. Hij wordt altijd heel bang als de Jambacosse over de boze geesten praat. En vanavond is hij nog banger. Het lijkt wel of er een stemmetje fluistert: het

is ook jouw schuld. Je moet je geheim vertellen. Jij weet waarom de geesten ons straffen.' Maar dan stopt iedereen met praten. Ze kijken allemaal naar de grote weg die langs het dorp loopt. Daar komt een man op een bromfiets. Het is de zendeling, de witte man die elke zondag de kerkdienst komt houden. Daar gaan eigenlijk alleen maar wat jongens en meisjes naar toe, en een paar vrouwen. De mannen van het dorp willen meestal niet naar de kerk. Die God van de witte man, dat is niets meer voor hen. Ze houden het maar liever bij de geesten, want met dat geloof zijn ze opgegroeid. Maar vandaag heeft de witte man aan de trommelaar gevraagd om iedereen naar het kerkje te roepen. Daarom zijn nu ook de oudere mannen met hun mutsjes van de partij. Iedereen is nieuwsgierig naar wat de witte man gaat vertellen. Zou hij weten waar de branden vandaan komen? Zou hij misschien goede raad kunnen geven?

Het wordt doodstil als de zendeling naar voren loopt. De mannen, vrouwen en kinderen zoeken een plekje op de houten planken die als bank dienst doen. Aan een balk hangt een lantaarn. Op het felle licht komen duizenden muskieten af. De mensen slaan voortdurend met een doek om zich heen om de stekende insecten van hun lijf te houden. De lantaarn werpt een grote schaduw op de muur achter de zendeling. Steeds als hij met zijn armen zwaait, lijkt het of er een nog veel grotere man achter hem hetzelfde doet. Nivaldo griezelt. Het doet hem denken aan de boze geesten...

Eindelijk zit iedereen. De omis garandi zitten op de voorste banken. Ook de Jambacosse zit erbij. Dan neemt de zendeling het woord. 'Er zijn in jullie dorp al heel veel huizen op een mysterieuze manier in vlammen opgegaan. En jullie zijn bang dat misschien vannacht jullie eigen huis aan de beurt is. Ik weet dat jullie aan de Jambacosse, de toverdokter, hebben gevraagd of hij tot de geesten wil bidden. Maar de geesten hebben niet geluisterd. Misschien wil de Jambacosse zelf zeggen waarom de geesten niet willen luisteren.' Nivaldo houdt zijn adem in. Kijk, de Jambacosse staat op. Het is een oude man, en hij wankelt op zijn benen. Dat komt natuurlijk ook doordat hij teveel cashewwijn heeft gedronken. Dat kun je wel zien aan zijn rode ogen. Wat zal hij gaan zeggen? De zendeling nodigt hem uit om naar voren te komen. De toverdokter wijst met zijn stok naar boven. 'Onze voorouders zijn boos op ons dorp. Hun geesten hebben me verteld dat de dieven van de buitenboordmotor in ons dorp wonen. En daarom vliegen al onze huizen in brand. Niet eentje zal er blijven staan. Ons dorp zal straks niet meer bestaan. Alleen als de dieven zich bekend maken, zullen de branden stoppen. Meer kan ik er niet van zeggen. De Iran, de grote geest, heeft gesproken.' Dan strompelt de Jambacosse terug naar zijn plek.

Nivaldo's hart bonst in zijn keel. Hij buigt zijn hoofd en probeert achter moeders rug weg te kruipen. Moet hij het vertellen? Durft hij dat wel? Hij kijkt naar zijn zusje, die vredig ligt te slapen in de doek op moeders rug. 'We zullen je zusje aan de krokodillen voeren!', klinkt het nog in zijn oren. Nee, hij houdt zijn mond. Als de geesten tegen de Jambacosse zeggen dat de dieven in hun dorp wonen, dan kunnen ze toch ook wel zeggen wie die dieven zijn?

De zendeling gaat weer spreken. 'Jullie zijn vanavond allemaal hier in de kerk. Meestal komen alleen jullie zonen en dochters. Zij leren hier dat de geesten niet alles te vertellen hebben. Er is één Geest die alles weet. Zijn naam is niet Iran, maar Jezus. Hij is veel

machtiger dan alle geesten waar jullie zo bang voor zijn. Voor Hem hoef je niet bang te zijn. Als jullie in Hem geloven, dan zal Hij jullie bevrijden van de boze geesten die jullie bang maken.’ Even stopt de zendeling. Hij ziet dat een van de omis garandi ook iets wil zeggen. De zendeling wenkt hem naar voren. Zijn ogen gaan langs de mensen in het kerkje. ‘De witte man heeft gelijk. We zijn allemaal verschrikkelijk bang. Onze jonge mensen zijn wijzer dan wij oude mensen. Ze hebben gehoord van de God van de witte man, en willen niet meer naar de leugens van de Jambacosse luisteren. De geesten waarmee hij praat kunnen alleen maar alles kapot maken en laten verbranden. Ze kunnen niet eens vertellen wie de buitenboordmotor heeft gestolen. Maar de God van de zendeling is wijzer en sterker. Laten we daarom aan de witte man vragen of hij tot zijn goede Geest wil bidden, of die de branden wil laten ophouden.’ Hij gaat weer zitten.

Dankbaar kijkt de zendeling hem aan. Bijna iedereen in de kerk is het wel met de man eens. De geesten laten al hun huizen verbranden. De Jambacosse kan hen niet helpen. ‘Als Jezus macht heeft om ons te helpen, bid dan alsjeblieft of Hij dit vuur wil laten ophouden en de boze geesten wil weggagen!’ Eerbiedig buigen ze allemaal hun hoofden als de witte man gaat bidden. Nee, toch niet allemaal. Stilletjes sluipt een man naar buiten. Het is de Jambacosse. Maar niemand let op hem. Allemaal zuchten ze mee als de zendeling bidt: ‘Heere Jezus, wij willen niet langer meer dat de geesten in ons dorp het voor het zeggen hebben. U bent de goede God, die machtiger is dan al die boze geesten. Wilt u ons alstublieft vergeven dat we steeds ons leven in de hand van onze vooroudergeesten hebben gegeven. Vandaag willen we ons leven aan u geven. Wilt u ook de God van ons dorp zijn. En wilt u alstublieft de branden doen ophouden. En als er dieven in ons dorp wonen, wilt u dan geven dat ze berouw zullen krijgen en de buitenboordmotor zullen teruggeven aan de eigenaar van de kano. En wil ons vannacht allemaal veilig doen slapen in onze huizen. Want u bent een goede God. Amen!’ ‘Amen, amen’, klinkt het daarop uit vele monden. ‘Mensen,’ zegt de zendeling, ‘ga naar jullie huizen terug, en vraag de Heere Jezus of Hij jullie dorp wil beschermen. Hij kan jullie sparen, en Hij wil dat ook. Graag zie ik jullie zondag allemaal weer in de kerk!

Nivaldo en zijn moeder lopen tussen de andere mensen de kerk uit. Het is buiten nog donkerder dan binnen. Maar ook in het donker kunnen de mensen de weg naar huis wel vinden. Kleine vonkjies vliegen door de lucht. Soms vallen ze in het gras. Nivaldo schrikt er niet van. Het zijn vuurvliegjes. Hij kijkt achterom. Nog net ziet hij het rode achterlicht van de brommer van de zendeling. Hoog in de lucht schreeuwt een vogel. Het lijkt wel of hij om regen roept. Hoeveel weken zal het nog duren voor de eerste regen op het droge land valt? Alles zucht onder de droogte en de hitte.

Een felle lichtkronkel slingert door de lucht. Een knetterende donderslag doet Nivaldo stokstijf staan. ‘Kom jongen, snel naar huis’, zegt zijn moeder. En dan... grote druppels vallen op Nivaldo’s kroeshaar. Nog voordat ze hun huisje hebben bereikt, gutst de regen in stromen neer. Vannacht zullen de groene vlammen geen kans meer krijgen. ‘De God van de zendeling is ook de God van de regen,’ zegt zijn moeder. Nivaldo knijpt in moeders hand. ‘Mama,’ ik moet u nog iets vertellen...

En dan vertelt Nivaldo alles wat hij weet. Van Califa en Isnaba, de twee dieven die hij aan het werk zag toen hij krabben aan het vangen was. En van hun dreigende woorden als hij hen zou verklikken. Maar Nivaldo is niet meer bang nu. Hij weet het: de Heere Jezus beschermt niet alleen de huizen, maar ook hem en zijn zusje. Als hij zijn mat weer heeft uitgerold, gaat hij liggen. Moeder komt nog even langs. 'Nivaldo, morgen gaan we jouw verhaal aan de zendeling vertellen.'

Het ruikt lekker fris als Nivaldo en zijn moeder 's morgens het dorp uitlopen. Het stoffige paadje is veranderd in een blubberspoor. Het huis dat gisteravond in vlammen opging, ligt er triest bij. Uit de ashopen komt dampende rook. Maar vannacht zijn er geen nieuwe branden meer geweest.

Het is wel een uur lopen voordat Nivaldo en zijn moeder in het dorpje van de zendeling aankomen. Aandachtig luistert hij naar Nivaldo's verhaal. Gisteravond kon de Jambacosse niet vertellen wie de dieven waren. Dat hadden de geesten hem niet verteld. Maar nu zorgt de Heere er voor dat hij het toch weet. Door een jongen en zijn moeder naar hem toe te sturen. Wat een wonderlijke God heeft hij toch. Hij laat Nivaldo zijn hele verhaal vertellen. En dan zegt hij: 'Laten we samen naar Califa en Isnaba toegaan. De Heere zal ervoor zorgen dat zij geen verkeerde dingen met jou of je zusje doen. Ga je mee? En zo lopen ze samen terug naar hun dorp. Als de Jambacosse hen aan ziet komen, verdwijnt hij snel in zijn hut. Maar voor hem is de zendeling nu niet gekomen. Achterin het dorp staat de hut van Califa en Isnaba. Zenuwachtig zien ze de zendeling aankomen, met Nivaldo achter hem aan. Ze begrijpen dat ze niets meer kunnen verbergen.

Die zondag is het drukker dan ooit in het kleine kerkje van de witte zendeling. En kijk eens wie daar ook zitten? Juist, Califa en Isnaba. En loop eens even mee, naar de rand van het dorp. Kijk nu eens door de grillige luchtwortels van de mangrovebomen, naar de rivier. Daar ligt de grote kano te wachten om mensen en dieren naar de overkant te varen. De blauw-witte Yamahamotor gromt van plezier. Alsof hij nooit weg is geweest...

© 2023 Kees Moerman

Dit verhaal wordt je aangeboden door stichting Philippus.

www.stichtingphilippus.org

